

CAP A UNA ESPIRITUALITAT SINODAL

ÍNDEX

Introducció	1
L'horitzó davant del qual ens posa el Sínode	2
Notes de l'espiritualitat del caminar junts	4
♦ Anhel de conversió	6
♦ La conversa en l'Esperit: més que un mètode	8
♦ Una espiritualitat de l'escolta	10
♦ Una espiritualitat d'encarnació	11
♦ El discerniment eclesial	12
♦ Una espiritualitat que guareix i enforteix els lligams	14
♦ Maria, model d'espiritualitat sinodal	17
L'Eucaristia, font de comunió i d'unitat	19
Concloent	21
Per a la reflexió	22

⇒ ⇒ ⇒ INTRODUCCIÓ

El Sínode sobre la sinodalitat és un gran llegat del papa Francesc, que impulsa l'Església del futur a seguir el camí de la sinodalitat. En el context actual, copsem l'aïllament i l'afebliment dels lligams en les nostres societats (cf. EG 66-67) i la pèrdua de rellevància de la fe en la vida quotidiana, fins i tot entre els cristians, provocats per l'individualisme i la secularització (cf. EG 64.69). La invitació del Sínode a caminar junts, a escoltar-nos i a escoltar l'Esperit és una crida a ser una Església més espiritual i comunitària. Guiada per l'Esperit, enforteix els seus lligams, es reforça com a comunitat i contribueix a una fraternitat universal.

«L'acció pastoral ha de mostrar millor encara que la relació amb el nostre Pare exigeix i encoratja una comunió que curi, promogui i refermi els lligams interpersonals» (EG 67)

⇒ ⇒ ⇒ L'HORIZÓ DAVANT DEL QUAL ENS POSA EL SÍNODE

El Sínode és un esdeveniment de l'Esperit Sant i ha posat en moviment l'Església, una Església que s'obre a l'escolta de l'Esperit amb la finalitat de deixar-se conduir dòcilment per ell. Tres paraules han acompanyat el Sínode des del seu inici: **participació**, que s'ha buscat que sigui el més àmplia possible; **comunió**, que ens arrela en el cor de la Trinitat i renova les nostres relacions; i **missió** que, inspirada per l'Esperit Sant, ens porta a donar les respostes que el món necessita avui.

La invitació a «caminar junts» conduïts per l'Esperit, fent-nos corresponsables de la marxa de l'Església, exigeix dels batejats posar-se en moviment i entrar en un procés de conversió. No podem ser cristians passius ni continuar amb el pilot automàtic quan al voltant nostre es produeixen tants canvis. No podem continuar actuant com sempre i esperar resultats diferents. En la conversió que se'ns demana i a la qual hem de disposar-nos es juga la credibilitat de l'Església i abasta diversos àmbits:

⇒ ⇒ ⇒ **Una conversió de les relacions**

entre homes i dones, amb els infants, amb els joves, amb els grans i amb les persones discapacitades, excloses o marginades. Demana especialment una conversió de les relacions entre els diferents carismes i ministeris dins de l'Església.

⇒ ⇒ ⇒ **Una conversió dels processos decisionals**

en una «corresponsabilitat diferenciada» en què es busca la participació més gran de tots: els laics són protagonistes, els pastors depenen del seu activisme i implicació, i les dones, en particular, són promogudes i se'ls confia una major responsabilitat. Amb això es pretén l'enfortiment de la comunió

per a la renovació de la missió. No s'elimina l'autoritat en la presa de decisions, simplement es proposa un lideratge col·laboratiu entre el pastor i els seus fidels¹ i es demana que l'autoritat no sigui arbitrària, sinó que sigui des de l'escolta, el diàleg, la transparència, la rendició de comptes i l'avaluació.

⇒ ⇒ ⇒ **Una conversió dels lligams**

que «invita cada persona a ampliar l'espai del seu cor, el primer “lloc” on ressonen totes les nostres relacions, arrelades en la relació personal de cadascú amb Crist Jesús i la seva Església» (DF 110). Els grans canvis que s'han produït en l'estil de vida en les nostres societats, en els lligams territorials, els fenòmens migratoris o la cultura digital han canviat el significat dels llocs i les pertinences, i constitueixen una crida a renovar en clau sinodal els lligams de pertinença i els llocs eclesials, a reconstruir la nostra vida comunitària, a fer de l'Església una llar que «evoca possibilitats d'acollida, hospitalitat i inclusió» en què cadascú posa el do que ha rebut al servei dels altres.

Per a tot això cal la formació de deixebles missioners, començant amb la iniciació cristiana i tenint com a meta la conformació amb Crist, convertir-nos en «un altre Crist» (*alter Christus*). Tot aquest procés obert en l'Església configura una espiritualitat sinodal que modela la nostra vida cristiana per dins i per fora.

¹ Cf. E. ANN ALLEN, *León XIV. Ciudadano del mundo, misionero del siglo XXI*. Barcelona: Debate 2025.

⇒ ⇒ ⇒ NOTES DE L'ESPIRITUALITAT DEL CAMINAR JUNTS

«Espiritualitat» és una paraula que s'ha fet servir de maneres molt diferents al llarg de la història. En el nostre cas podem comprendre-la com una configuració interior i personal fruit de l'acció de l'Esperit, comuna amb altres persones que, en el cas de les espiritualitats cristianes, orienta cap a una manera específica de seguiment de Crist, que es manifesta en l'Església, en la societat i busca adaptar-se a les diferents condicions històriques. Si l'espiritualitat és veritable, no és res més que un punt de referència des del qual es viu la totalitat de l'Evangeli. En el nostre cas és la manera de «caminar junts» a què ens convida l'Església. El *Document final* del Sínode ens alerta que «ningú no pot seguir sol per un camí d'espiritualitat autèntica. Necessitem suport, inclosa la formació i l'acompanyament espiritual, com a individus i com a comunitat» (DF 43).

Tradicionalment s'ha inclòs en l'espiritualitat una part més activa i una altra més passiva, l'ascètica i la mística. La primera s'ocupa més de les disposicions interiors de les persones que s'obren a l'acció de l'Esperit i, la segona, més d'aquesta acció de l'Esperit en nosaltres i de la unió amb Déu. El camí sinodal ens ha mostrat tant algunes maneres de disposar-nos a l'acció de l'Esperit com de viure-hi conduïts, participant de la comunió Trinitària en què ens ha introduït el Ressuscitat.

Ja en el primer *Document preparatori* del Sínode se'ns anunciava que «a mesura que els aspectes d'una espiritualitat sinodal se'ns presenten, podem arribar a descobrir-hi les maneres com l'Esperit Sant il·lumina la vida de l'Església, atraient cadascú a un amor més profund per Crist i movent-

nos a desitjar una comunió, una participació i una missió cada vegada més gran»².

Quines són aquestes disposicions interiors que ens obren a l'acció de l'Esperit en el nostre caminar junts com a Església? El primer pas necessari és tenir fe en l'acció de l'Esperit:

*«Si realment creiem en la lliure i generosa acció de l'Esperit,
quantes coses podem aprendre els uns dels altres!
No es tracta només de rebre informació sobre els altres
per conèixer-los millor, sinó de recollir el que l'Esperit
ha sembrat en ells com un do també per a nosaltres. (...)
A través d'un intercanvi de dons, l'Esperit pot portar-nos
cada vegada més a la veritat i al bé» (EG 246)*

No partim de zero. Hi ha testimonis que ens poden inspirar: no són poques les persones que més vivament han participat en les diferents etapes del procés sinodal i han viscut el procés de conversió personal al qual convida el *Document final* del Sínode. D'altra banda, l'horitzó que ens ofereix una Església sinodal provoca en nosaltres un anhel de conversió; i si acollim les propostes del Sínode, i comencem realment a caminar junts tal com en som convidats, s'anirà configurant en nosaltres l'espiritualitat sinodal. I aquesta espiritualitat no pot ser sinó contracultural.

Per abordar les notes d'aquesta espiritualitat començarem per l'anhel de conversió; en segon lloc, ens referirem a la conversa en l'Esperit; en tercer lloc, l'escolta, ja que no hi ha sinodalitat sense ella; a continuació ens referim a l'espiritualitat sinodal com una espiritualitat d'encarnació; tot seguit, al discerniment eclesial, necessari en aquest procés d'acollir i encarnar els dons de l'Esperit; acabarem mostrant com aquesta espiritualitat

² XVI ASSEMBLEA DEL SÍNODE DELS BISBES, *Per una Església sinodal: comunió, participació, missió. Document preparatori*, n. 1.

enforteix els lligams i com la Mare de Jesús és model d'espiritualitat sinodal.

Anhel de conversió

Els dons sinodals «pressuposen el nostre anhel de conversió; un desig de deixar enrere els nostres propis prejudicis i manera de veure les coses per deixar que Déu entri en les nostres vides, en les nostres comunitats i ens ensenyi novament les realitats del Regne de Déu; d'obrir els nostres ulls per veure de nou el món en què vivim, amb el seu dolor i la seva bellesa, la seva pèrdua i la seva esperança; d'obrir els nostres cors per veure Crist enmig de les nostres realitats i tornar a escoltar la seva veu: “Vine i segueix-me”»³.

El *Document final* convidava a una conversió de les relacions, dels processos i dels lligams. En la salutació final, el papa Francesc evocava «la visió del profeta Isaïes [que] ens convida a imaginar [el Regne de Déu] com un banquet preparat per Déu per a tots els pobles. Tots, en l'esperança que no hi falti ningú. Tots, tots, tots! Ningú fora, tots. I la paraula clau és aquesta: l'harmonia. El que fa l'Esperit, la primera manifestació forta, el matí de la Pentecosta, és harmonitzar totes aquelles diferències, totes aquelles llengües... Harmonia».

Jesús ens va deixar un ensenyament per fer real la nostra acollida de «tots, tots, tots»: començar per incloure el pobre o el marginat que tenim a prop; «quan facis un dinar o un sopar, no hi cridis els teus amics, ni els teus germans, ni els teus parents, ni veïns rics. Et podrien tornar la invitació i ja tindries la teva recompensa. Més aviat, quan facis un banquet, convida-hi pobres, invàlids, coixos i cecs. Feliç de tu, llavors, perquè ells

³ Subgrup d'Espiritualitat de la sinodalitat de la Comissió d'Espiritualitat de la Secretaria del Sínode, *Hacia una espiritualidad para la sinodalidad*, p. 42, a: <https://www.synod.va/content/dam/synod/common/spirituality/Spirituality-of-Synodality-A4-Orizzontale-ES.pdf>

no tenen res per a recompensar-te, i la recompensa, la trobaràs quan resuscitin els justos» (Lc 13,12-14)⁴.

El «tots, tots, tots» viscut en harmonia és una meta preciosa, però acollir aquesta gràcia és exigent. Viure-la demana un procés de conversió del nostre individualisme, de sortir del «només els meus», del nostre tribalisme, del nostre tancament ple de prejudicis i de tantes maneres de viure tan assentades culturalment en nosaltres. El papa Francesc reconeixia que l'experiència sinodal «ens dona el coratge de testimoniar que és possible caminar junts en la diversitat, sense condemnar-nos l'un a l'altre».

L'espiritualitat sinodal «també exigeix ascesi, humilitat, paciència i disponibilitat a perdonar i ser perdonats. Acull amb agraïment i humilitat la varietat dels dons i de les tasques distribuïdes per l'Esperit Sant per al servei de l'únic Senyor (cf. 1Co 12,4-5). Ho fa sense ambició o enveja, ni desig de dominació o de control, cultivant els mateixos sentiments de Jesucrist, que “es va fer no-res fins a prendre la condició d'esclau” (Fl 2,7)» (DF 43).

La conversa en l'Esperit: més que un mètode⁵

El procés sinodal «interpel·la tots els batejats, sense excepcions: “Tot el Poble de Déu és el subjecte de l'anunci de l'Evangeli. En aquest, tot batejat és convocat per ser protagonista de la missió, ja que tots som deixebles missioners” (CTI, n. 53)» (DF 4). Tots som convidats a participar en la vida de l'Església. «Estem units en l'únic Baptisme, del qual brollen la identitat del Poble de Déu i el dinamisme de comunió, participació i missió» (DF 138). Reconeixem en el nostre Baptisme la dignitat més alta, «ser fills de Déu, és a dir, partícips de la relació de Jesús amb el Pare en l'Esperit» (DF

⁴ Cf. LLEÓ XIV, Ex. Ap. *Dilexi te* (4 d'octubre de 2025).

⁵ Es poden trobar més elements de l'espiritualitat i de les necessàries disposicions interiors per a la conversa en l'Esperit a: Juan Antonio GUERRERO ALVES i Óscar MARTÍN LÓPEZ, *Conversación espiritual, discernimiento y sinodalidad*. Maliaño (Cantabria): Sal Terrae 2023.

21). Tots els creients tenim un instint per a la veritat de l'Evangelí, el *sensus fidei*, l'exercici del qual no s'ha de confondre amb l'opinió pública (cf. DF 22). El mateix Baptisme ens concedeix a tots dignitat igual.

El mètode assumit pel Sínode per al discerniment comunitari ha estat la conversa en l'Esperit, que s'ha mostrat fecund: «Ha suscitat alegria, sorpresa i agraïment i s'ha viscut com un itinerari de renovació que transforma les persones, els grups, l'Església» (DF 45). De fet, més que un mètode és una escola espiritual per escoltar allò que l'Esperit diu a l'Església, que facilita la participació de tots evitant la polarització, enforteix la comunió i, amb el discerniment, renova la missió. S'ha mostrat en el caminar junts que la conversa en l'Esperit ajuda a guarir i reconstruir lligams entre els que hi participen.

**EL MATEIX
BAPTISME
ENS CONCEDEIX
A TOTS IGUAL
DIGNITAT**

L'espiritualitat sinodal, com la conversa en l'Esperit, requereix «l'escolta de la Paraula de Déu, la contemplació, el silenci i la conversió del cor» (DF 43). «Si manca la profunditat espiritual personal i comunitària, la sinodalitat es redueix a un expedient organitzatiu» (DF 44). Només «el cor fa possible qualsevol lligam autèntic, perquè una relació que no es construeix amb el cor és incapaç de superar la fragmentació de l'individualisme (FRANCESC, *Dilexit nos*, 17)» (DF 51).

«Conversar “en l'Esperit” significa viure l'experiència del compartir a la llum de la fe i en la recerca de la voluntat de Déu, en una atmosfera evangèlica en la qual l'Esperit Sant pot fer sentir la seva veu inconfusible» (DF 45). Conversar en l'Esperit és un exercici espiritual, que ens exigeix profunditat, és a dir, cercar la veu de l'Esperit i alliberar-nos de les veus mudes de la nostra cultura: eslògans ideològics, argumentaris interessats de partits o els interessos dels mitjans de comunicació que seguim. Conversar en l'Esperit és un exercici continu de sortida de nosaltres mateixos,

una forma desposseïda de compartir, que deixa l'ego de banda, i no busca tant expressar allò meu i promoure els interessos personals o grupals com allò que inspira l'Esperit per al bé comú; i una manera d'escoltar, activa i vulnerable, que ajuda a discernir en comú i acollir els dons i les crides de l'Esperit. La conversa és alguna cosa més que un pur diàleg, ja que genera una manera de vida compartida i un «nosaltres» obert, que «no es pot limitar a cuidar les relacions entre persones que ja se senten en sintonia entre elles, sinó que ha d'afavorir l'encontre amb cada home i cada dona» (DF 110). «Per això es pot dir que en la conversa es juga la conversió» (DF 45).

La gràcia que rebem se'ns dona tant personalment per contribuir amb humilitat a la comunitat en compartir-la, com a través de l'escolta dels altres en les seves aportacions, fruit de la seva pròpia acollida de l'Esperit (cf. DF 44). Només reconeixent la primacia de la gràcia es renova la comunitat cristiana.

Al mateix temps, convé subratllar que és una «eina» i, com a tal, té «limitacions» (DF 45). Per això, al Sínode es diu que «a l'Església hi ha una gran varietat d'apropaments al discerniment i de metodologies consolidades. Aquesta varietat és una riquesa: amb les adaptacions adequades als diferents contextos, la pluralitat d'apropaments pot revelar-se fecunda» (DF 86)⁶.

Una espiritualitat de l'escolta

El Sínode ha posat l'Església en «mode escolta». Escoltar és essencial en el procés sinodal en tots els seus estadis, escoltar l'Esperit, escoltar l'Esperit en la conversa, escoltar l'infant, el jove, l'ancià, el pobre, el marginat,

⁶ Es pot trobar una descripció d'aquests mètodes a la darrera part del document EQUIP SINODAL DE LA CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA, *Notes sobre el discerniment eclesial per a la missió en un ambient sinodal* (fulletó n. 2).

els germans d'altres confessions o d'altres religions. Escoltar és una activitat contracultural que demana alentir les nostres vides accelerades i exercitar la paciència. Especialment quan es tracta del pobre, del marginat o de l'exclòs, que a més exigeixen entrar en altres llenguatges. La passivitat de la paciència és, per a Byung Chul Han, la primera màxima de l'escolta. Quedar a mercè és una altra màxima de l'ètica de l'escolta, ja que en l'escolta l'oient es posa a mercè de l'altre sense reserves.

Amb freqüència, en discussions polaritzades no hi ha escolta, ja que es tracta d'una escolta blindada, des del prejudici, que no espera res de l'altre, que en el fons no el deixa expressar-se. En aquestes condicions, ens diu l'Evangelí, Jesús no va poder fer cap miracle (cf. Mc 6,1-6). Tampoc no és escolta una escolta a la defensiva, que prepara la resposta mentre l'altre parla, per rebatre'l; aquesta escolta tampoc espera res de l'altre, només busca l'afirmació d'un mateix. L'es-

**SUPOSA
QUE L'ALTRE,
QUE TAMBÉ
ÉS OIENT
DE L'ESPERIT,
TÉ ALGUNA COSA
A DIR**

colta a què ens convida el procés sinodal és una escolta activa, atenta i pacient, que escolta no només allò que l'altre diu sinó el que vol dir, una escolta que no jutja, que es realitza amb un respecte reverencial perquè suposa que l'altre, que també és oient de l'Esperit, té alguna cosa a dir. I si mirem la manera com escolta Jesús, a més d'activa i pacient, ell escolta d'una manera vulnerable, és a dir, que allò que escolta el pot remoure per dins, canviar els seus plans, les seves visions, un exemple n'és el de la dona cananea (cf. Mt 15,21-28) o tants altres que li van fer remoure les entranyes i que li feien afirmar la seva sorpresa en veure tanta fe en persones que probablement no sabien expressar-la bé.

Una espiritualitat d'encarnació

Són moltes les propostes que han sortit d'aquest procés d'escolta de l'Esperit en assemblees, reunions sinodals, etc. En la salutació final en la clausura de la segona sessió del Sínode, el papa Francesc afirmava que «l'Església sinodal per a la missió necessita, ara, que les paraules compartides vagin acompanyades dels fets. [...] No només podem somiar la pau sinó comprometre'ns amb totes les nostres forces perquè, potser sense parlar tant de sinodalitat, la pau s'aconsegueixi a través de processos d'escolta, diàleg i reconciliació».

Se'ns proposa una espiritualitat d'encarnació, de posar en pràctica allò que hem sentit com a inspiració de l'Esperit. Això, com més endavant veurem, és la tasca del discerniment. El papa Francesc ens prevenia de dos mals que acompanyen la mundanitat espiritual, que també els podem llegir com a frens per a l'encarnació del do de l'Esperit: un és «la fascinació del gnosticisme, una fe tancada en el subjectivisme, on només interessa una determinada experiència o una sèrie de raonaments i de coneixements que suposadament reconforten i il·luminen, però en definitiva el subjecte queda tancat en la immanència de la seva pròpia raó o dels seus sentiments», de manera que allò experimentat no es concreta en la realitat. L'altre fre és «el neopelagianisme autorreferencial i prometeic dels qui en el fons només confien en les seves pròpies forces i se senten superiors a d'altres perquè compleixen determinades normes o són indestructiblement fidels a cert estil catòlic propi del passat» (EG 94), aquest prescindeix o es desconnecta del que inspira l'Esperit. A aquests mals podríem afegir el fariseisme que fa arranjaments de façana, per adequar-se a expectatives externes i construir una imatge devota, però també curtcircuita l'encarnació del do, que ni toca el propi cor ni transforma la realitat. I l'immobilisme de qui promou que «tot canviï perquè tot segueixi igual» (*El Gattopardo*).

Quan ens reunim per conversar en l'Esperit i discernir junts es constitueix i s'enforteix un nosaltres. Però quan arriba l'hora d'encarnar en la realitat la voluntat divina que hem trobat, si volem construir sobre la roca (cf. Mt 7,21-27), cadascun i cadascuna ha d'acollir personalment allò decidit i unir-se als altres per contribuir a la seva posada en pràctica.

El discerniment eclesial

L'Església sinodal és una Església que discerneix⁷. I així ha estat des dels seus inicis. Un primer exemple de discerniment eclesial el trobem en la primera Església, quan va haver d'enfrontar la situació difícil de si s'havien d'acollir els pagans incircumcisos en el seu si (cf. Ac 15,1-35). El discerniment eclesial se'ns presenta també en els nostres dies com una necessitat en tots els àmbits de l'Església i «és alhora condició i expressió privilegiada de la sinodalitat, en la qual es viuen juntes comunió, missió i participació» (DF 82). És un recurs essencial en tots els organismes de participació en l'Església sinodal.

«La pràctica del discerniment permet respondre als desafiaments i les oportunitats que es presenten en la vida de l'Església» (DF 11). Això no es donarà sense pregària, sense proximitat a la Paraula de Déu, sense un discerniment personal i sense «aprendre els uns dels altres i reconèixer que l'Esperit Sant actua en tots els fidels» (DF 14). El discerniment eclesial serà més ric en la mesura que s'escolti tothom; «per això és fonamental promoure una àmplia participació en els processos de discerniment, amb una cura particular de la implicació d'aquells que es troben al marge de la comunitat cristiana i de la societat» (DF 82).

⁷ Cf. DF 81-86 i EQUIP SINODAL DE LA CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA, *Notes sobre el discerniment eclesial per a la missió en un ambient sinodal* (fulletó n. 2).

El *Document final* del Sínode reconeix algunes dificultats experimentades en el procés sinodal, com el cansament, la resistència al canvi o la temptació de fer que les pròpies idees prevalguin sobre l'escolta de la Paraula de Déu i la pràctica del discerniment (cf. DF 6). Això ens crida l'atenció sobre disposicions necessàries en els processos de discerniment eclesial, sense les quals, en lloc de deixar-nos conduir per l'Esperit simplement ens repetim a nosaltres mateixos i convertim el caminar junts en estèrils reunions i convencions sense Esperit.

L'Esperit que ens condueix com a Església és el mateix que va conduir Jesús al llarg de la seva vida enmig nostre i el que ha conduït l'Església des de la Resurrecció del Senyor. Per distingir quina és la voluntat de Déu, allò bo, allò que li agrada, sant Pau ens recomana que no ens acomodem al món sinó que ens transformem per la renovació de la ment (cf. Rm 12,2); discernir és entrar en sintonia amb l'encarnació del Verb, és tenir els mateixos sentiments que Crist Jesús (cf. Fl 2,5) o la ment de Crist (cf. 1Co 2,16)⁸. Ser Església que discerneix demana de nosaltres una conversió profunda, la flexibilitat d'acollir el do i les sorpreses de l'Esperit i, conduïts pel mateix Esperit, posar-ho en pràctica perquè doni el seu fruit.

És important eliminar de nosaltres la supèrbia (*hybris*) de creure que l'Església sinodal comença ara amb nosaltres o que la voluntat de Déu se'ns comunica especialment a nosaltres en les nostres reunions. Déu s'ha comunicat a través de la seva Paraula, que en Jesús arriba a la plenitud de la revelació, aquesta és «el punt de partida i el criteri de tot discerniment eclesial» (DF 83); i es continua comunicant a través de la litúrgia, de la tradició viva de l'Església, del magisteri, de la meditació personal i comunitària de la Paraula de Déu, de les pràctiques de pietat popular, del clam dels pobres, dels esdeveniments de la història humana, d'elements de la creació i de la consciència personal de cadascú (cf. DF 83). I Déu no ha

⁸ Per a un plantejament més ignasià del discerniment es pot veure: Juan Antonio GUERRERO ALVES, *Aprender a sentir Cristo. Aplicar hoy las reglas ignacianas*. Maliaño (Cantabria): Sal Terrae 2024.

promès una llum especial a les persones més intel·ligents, o a les que tenen millor oratòria, o a les que són més persuasives, o a les que millor fan funcionar les xarxes socials o els mitjans de comunicació. Més aviat té una preferència pels humils.

Sempre ajudarà en els processos de discerniment eclesial «crear un clima de confiança, transparència i rendició de comptes» (DF 80); proporcionar una formació no només tècnica, sinó una veritable mistagògia, especialment per a les persones cridades a facilitar els processos de discerniment; cultivar actituds interiors de «llibertat interior, humilitat, pregària, confiança mútua, obertura a la novetat i abandonament a la voluntat de Déu» (DF 82).

**DISCERNIR
JUNTS
CONFIGURA
UN
«NOSALTRES»**

Discernir junts configura un «nosaltres» que decideix en una «corresponsabilitat diferenciada». Aquest nosaltres «compromet l'adhesió de tots, també quan no s'ha recollit la pròpia opinió» (DF 84). És a dir, que les decisions d'un discerniment eclesial ens comprometen a cadascú a posar-les en pràctica, assumint-les personalment. D'altra manera interrompríem el procés encarnatori de la gràcia rebuda. També els discerniments eclesials demanen un temps posterior d'acollida en la comunitat, de confirmació o verificació.

Una espiritualitat que guareix i enforteix els lligams

La conversió dels lligams i el seu enfortiment ha anat apareixent al llarg d'aquestes pàgines. Aquest ha estat un tema molt estimat pel papa Francesc i al qual ha estat especialment sensible. Val la pena que ens aturem per buscar com podem ajudar-nos en aquesta tasca necessària.

«El misteri mateix de la Trinitat ens recorda que hem estat fets a imatge d'aquesta comunió divina, per la qual cosa no podem realitzar-nos ni salvar-nos sols» (EG 178). El nostre caminar junts implica una manera de relacionar-nos que superi l'individualisme, que ens faci deixar d'estar encorbats sobre nosaltres mateixos (cf. Lc 13,11-13), poder mirar el cel per acollir els seus dons i obrir-nos a la gran diversitat que constitueix l'Església i la família humana amb un esperit d'acolliment. La manera sinodal de viure les relacions demana que cadascú sigui reconegut en una comunitat concreta, i crida a la cura mútua, la interdependència i la corresponsabilitat pel bé comú. D'aquesta manera desafia «l'aïllament creixent de les persones i l'individualisme cultural» i «un comunitarisme social exagerat que asfixia les persones i no les permet que siguin subjectes del seu propi desenvolupament» (DF 48).

Però no hem de cantar victòria massa aviat, hem de discernir el «nosaltres» que constituïm. Des de diversos angles s'està constatant des de fa dècades un retorn de la tribu, o la formació de comunitats tancades, fins i tot destructives, formades al voltant d'un enemic comú, generalment demonitzat; els moviments digitals d'odi i de destrucció també generen un nosaltres i un ells, o comunitats que asfixien les persones impedit el seu desenvolupament, per no parlar de clubs i comunitats exclusivistes. En comptes d'estar vinculats estem connectats. A *Fratelli tutti* el papa Francesc ja assenyalava que «ens hem empatxat de connexions i hem perdut el sabor de la fraternitat. Hem buscat el resultat ràpid i segur i ens veiem aclaparats per la impaciència i l'ansietat. Presos per la virtualitat, hem perdut el gust i el sabor de la realitat» (FT 33). Precisament l'individualisme i el narcisisme cultural han donat lloc a aquestes formes reactives de vinculació que no són les que genera la sinodalitat ben viscuda, però poden ser una temptació.

El temps actual presenta alguns desafiaments: els lligams territorials canvien de significat, especialment per a les parròquies o les diòcesis; els fenòmens migratoris desafien les Esglésies locals a ampliar el «nosaltres» amb una obertura i acollida més gran; la cultura digital presenta els seus desafiaments i les seves oportunitats, el document sinodal convida a aprofitar-les, buscant maneres de «crear lligams de pertinença, promoure l'encontre i el diàleg, oferir formació entre iguals i desenvolupar una manera sinodal de ser Església» (DF 113).

Són molts els lligams que s'han d'enfortir a l'interior de les Conferències episcopals, les Assemblees eclesials, les comunitats i les parròquies. Necessitem també obrir el cor a establir lligams amb altres pobles, cultures i religions. Precisament aquests darrers, requereixen un enfortiment dels lligams a l'interior de l'Església:

«Un poble donarà fruit i podrà engendrar el dia de demà només en la mesura en què generi relacions de pertinença entre els seus membres, que creï llaços d'integració entre les generacions i les distintes comunitats que la conformen; i també en la mesura en què trenqui els cercles que atordeixen els sentits allunyant-nos cada vegada més els uns dels altres» (FT 53)

La recerca d'uns lligams oberts a la fraternitat universal, amb altres cultures i religions, no vol dir abdicar de ser comunitat creient, no es fa a costa de la pròpia fe o de la pròpia pertinença, sinó que és una rica expressió del seu fonament:

«No es tracta que tots siguem més light o que amaguem les conviccions pròpies que ens apassionen per poder trobar-nos amb altres que pensen de manera diferent. [...] Perquè mentre més profunda, sòlida i rica és una identitat, més tindrà

per enriquir els altres amb la seva aportació específica". Els creients ens veiem desafïats a tornar a les nostres fonts per concentrar-nos en l'essencial: l'adoració a Déu i l'amor al proïsme, de manera que alguns aspectes de les nostres doctrines, fora del seu context, no acabin alimentant formes de menyspreu, odi, xenofòbia, negació de l'altre» (FT 282)

Uns lligams sans pressuposen persones, no simples individus; persones capaces de solitud i d'interioritat per poder relacionar-se. No poques vegades seran necessaris la reconciliació i el perdó. El caminar junts demana una «disciplina d'èxode», ja que no tots caminen a la mateixa velocitat; uns necessitem paciència i altres empena i suportar-nos mútuament perquè no es trenqui el poble que camina. Lligams sans i forts conviden a la cura mútua, a assumir «l'actitud solidària i atenta, l'actitud de proximitat del bon samarità» (FT 79). La sobrietat i la frugalitat enforteixen els lligams, mentre que l'opulència i el luxe els afebleix. El papa Francesc proposava l'exemple de Carles de Foucauld, que desitjava ser el germà de tots, germà universal. Només identificant-se amb els darrers va arribar a ser germà de tots (cf. FT 287).

Maria, model d'espiritualitat sinodal

La Mare de Déu sosté i acompanya el camí sinodal del poble de Déu (cf. DF 17). Maria és mestra en l'art de l'escolta i de l'obediència a Déu. En la seva obertura al que Déu vol, Maria és imatge de l'Església. Ella també és dona de pregària, model d'una Església que prega, agraeix i canta la glòria del seu Senyor. Maria també és dona sinodal perquè amb la seva vida ens ensenya que l'Església no és obra de les nostres mans sinó de Déu: l'Església no és el producte del que nosaltres fem, dels nostres esforços, sinó un organisme viu que madura i creix de manera misteriosa amb la força de la gràcia. Maria és una pobra del Senyor, que ho sap acollir tot d'Ell

com un do i una gràcia. En la seva concepció virginal veiem el signe més eloqüent de la primacia de Déu en la seva fecunditat. També l'Església és fecunda si sap posar en primer lloc l'acció de l'Esperit Sant en ella.

El *Document final* del Sínode, quan s'ocupa dels fonaments de la sinodalitat, presenta Maria com a model i figura d'una Església sinodal i missionera, perquè ella «escolta, prega, medita, dialoga, acompanya, discerneix i actua» (DF 29). La Mare de Déu ens ensenya les actituds fonamentals d'una Església sinodal: «D'ella aprenem l'art de l'escolta, l'atenció a la voluntat de Déu, l'obediència a la seva Paraula, la capacitat de recollir la necessitat dels pobres, el coratge de posar-se en camí, l'amor que ajuda, el cant de lloança i l'exultació en l'Esperit» (DF 29). Quan l'Església perllonga en la seva vida aquestes actituds, creix com a Església sinodal, missionera i misericordiosa.

Per aprendre a ser una Església sinodal hem d'enlairar els ulls a Maria. Com va escriure Iu de Chartres: «Tal com és la mare de Crist, així ha de ser l'Església» (*De Nativitate Domini*; PL 162, 570C).

⇒ ⇒ ⇒ L'EUCARISTÍA, FONT DE COMUNIÓ I D'UNITAT

L'espiritualitat sinodal és una espiritualitat eucarística, perquè l'Eucaristia enforteix tant la nostra relació personal amb Déu com el nostre sentit comunitari. L'Església, en reflexionar sobre què significa «caminar junts», ha constatat la importància i la centralitat que ha de tenir l'Eucaristia en la vida del cristià i de les nostres comunitats. Diu el *Document final*: «El Poble de Déu, en camí cap al Regne, es nodreix contínuament de l'Eucaristia, font de comunió i d'unitat» (DF 16).

La **comunió** té la seva font i cimal en la celebració de l'Eucaristia (cf. DF 31). Com explica amb claredat sant Pau: «El pa és un de sol, i per això nosaltres, ni que siguem molts, formem un sol cos, ja que tots participem d'aquest únic pa» (1Co 10,17). Alimentats pel Cos eucarístic de Crist, formem un sol Cos, que és l'Església.

Quan celebrem l'Eucaristia i hi participem d'una manera «plena, conscient i activa» (SC 14), comptant amb la presència dels diversos ministeris i amb la presidència del bisbe o del prevere, «es fa visible la comunitat cristiana, en la qual es realitza una corresponsabilitat diferenciada de tots per a la missió» (DF 26). Al *Document final* del Sínode se subratlla que l'Església aprèn de l'Eucaristia a articular unitat i pluralitat, la unitat de la celebració en la diversitat de vocacions, carismes i ministeris (cf. DF 26).

Té una importància especial l'**Eucaristia del diumenge**, que és «la primera i fonamental forma com el Poble de Déu es reuneix i es troba» (DF 26). Per aquesta raó, el Sínode demana «redescobrir com la celebració dominical de l'Eucaristia forma els cristians» (DF 142). I afegeix aquesta explicació:

«Per a molts fidels, l'Eucaristia dominical és l'únic contacte amb l'Església: tenir cura de la celebració de la millor manera, amb especial atenció a l'homília i a la "participació activa" (SC 14) de tots, és decisiu per a la sinodalitat. A la missa, en efecte, succeeix com una gràcia donada des de dalt, abans que resultat dels nostres esforços: sota la presidència d'un i gràcies al ministeri d'alguns, tots poden participar en la doble taula de la Paraula i del Pa. El do de la comunió, missió i participació –les tres pedres angulars de la sinodalitat– es realitza i es renova en cada Eucaristia» (DF 142)

Convé tenir molt present aquesta afirmació: tenir cura de la millor manera de la celebració de l'Eucaristia dominical és decisiu per a la sinodalitat.

A més, de l'Eucaristia brolla l'**enviament missioner**. «L'Eucaristia és una gràcia, que renova el do de la comunió i de la missió» (DF 56). La comunió és per a la missió i, per això, una espiritualitat sinodal ha de ser també una espiritualitat missionera, que impulsi l'anunci de l'Evangelí. La litúrgia no pot ser un pur ritu extern, sinó que ha de ser expressió de la vivència de la fe i conduir a un compromís missioner. Per això, l'Església, «mentre s'alimenta en l'Eucaristia del Cos i de la Sang del Senyor, sap que no pot oblidar els pobres, els últims, els exclosos, aquells que no coneixen l'amor i estan mancats d'esperança, ni d'aquells que no creuen en Déu o no es reconeixen en cap religió instituïda» (DF 153).

⇒ ⇒ ⇒ CONCLOENT

El caminar junts «tots, tots, tots» té diversos nivells o àmbits: un és construir la pròpia comunitat de pertinença; un altre és la relació entre les diferents pertinences, ministeris i carismes dins de l'Església; un tercer és l'escolta i la incorporació del pobre i del marginat; i, finalment, la relació d'acollida i d'escolta d'altres cultures, confessions i religions. Podem aprendre de la comunitat dels Dotze que va formar Jesús, com a resta d'Israel, per mostrar la vida de Déu enmig del seu poble (cf. Mc 3,13-19; Mt 10). No era una comunitat homogènia ni d'amics, era ben diversa, entre ells hi havia pescadors, un mestre de la Llei, un publicà col·laborador amb l'imperi invasor i algun zelota, d'aquells que lluitaven contra la força ocupant; a més del traïdor. Hi havia uns amb més relació amb pagans i altres més judaïtzants. No faltaven motius per estar enfrontats. Ens diu Lluç que en l'últim sopar, poc abans d'abandonar-lo, encara discutien qui era el més important (cf. Lc 22,24). Van necessitar perdó i reconciliació. No va ser una comunitat de relacions fàcils, ni exemplar, ni idíl·lica. Una comunitat no es construeix amb les forces de la carn sinó amb les de l'Esperit (cf. Ga 5,16-26). En la seva missió va ser prioritari expulsar dimonis, guarir tota malaltia i dolència, i anunciar la bona notícia als pobres i un estil de vida pobre. En el seu caminar van anar reconeixent la necessitat d'acollir en el seu si els pagans (cf. Lc 15). Era una comunitat en què tots «eren constants i unànimes en la pregària amb Maria, la mare de Jesús» (cf. Ac 1,14) i que es reunia el primer dia de la setmana per celebrar «la fracció del pa» (cf. Ac 2,42; 20,7).

Aquesta és la invitació que ens queda a nosaltres per caminar junts: enviats per Jesús en missió al món, com Ell va ser enviat pel Pare (cf. Jn 17,18), en comunió entre nosaltres i participant de la vida ressuscitada en què Ell ens ha introduït: «Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que tu m'has enviat» (Jn 17,21).

⇒ ⇒ ⇒ **PER A LA REFLEXIÓ**

- 1** **ESTEM CONVENÇUTS QUE NECESSITEM CONVERSIÓ?**
- 2** **QUINES ACTITUDS I CRIDES CONCRETES, A NIVELL PERSONAL, REBEM EN LLEGIR EL TEXT?**
- 3** **ESTEM OBERTS A LA HUMILITAT, LA PACIÈNCIA I DEMANAR PERDÓ?**
- 4** **COM PODEM CONSTRUIR L'HARMONIA PERQUÈ LES NOSTRES COMUNITATS SIGUIN UNA AUTÈNTICA «ORQUESTRA» SENSE QUE HI MANQUI CAP «INSTRUMENT»? QUINES MESURES CONCRETES ES PODEN IMPLEMENTAR PERQUÈ AIXÒ PASSI?**
- 5** **TINC UNA ACTITUD D'«ESCOLTA VULNERABLE» I ESTIC DISPOSAT/DA A ACOLLIR EL QUE VE DE L'ALTRE/A?**
- 6** **COM CUIDEM, EN LES NOSTRES COMUNITATS, L'EUCARISTIA DEL DIUMENGE? ALGUNES ACCIONS CONCRETES PERQUÈ LA CELEBRACIÓ DOMINICAL SIGUI FONT DE COMUNIÓ I DE PARTICIPACIÓ ACTIVA I CONSCIENT.**

Agraïm a **JUAN ANTONIO GUERRERO ALVES SJ**
la col·laboració per a l'elaboració d'aquest document